

סיוע ראשוני לנשים ולנערות בזנות

תוכן העניינים

עמוד

פרק

3	מבוא
4	הגדרות
5	סוגי הזנות
8	מיתוסים בנושא הזנות והפרכתם
11	קיום לדמותו של צרכן מין בתשלום
12	זיהוי למטרות טיפול של נשים במעגל הזנות
14	בני נוער מנוצלים מינית מסחרית- בנים, בנות וטרנסג'נדרים בזנות
15	היבטים חוקיים - חוות דעת בנושא זנות בישראל
16	זנות בקהילות להט"ב
19	שירותי סיוע ייחודיים לנשים ונערות בזנות - אופק נשי
21	פרויקט מאבק בזנות וסחר נשים, "אשה לאשה - מרכז פמיניסטי, חיפה"
22	מרפאה נידת למזעור נזקי הזנות
23	ערים בלילה
24	רשימת כתובות וטלפונים ארגונים וגורמים רלוונטיים

חוברת זו הופקה במימונם האדיב של הגורמים הבאים: שגרירות ארה"ב בישראל; משרד הרווחה והשירותים החברתיים; משרד ראש הממשלה-הרשות לקידום מעמד האשה, עיריית חיפה; אשה לאשה-מרכז פמיניסטי, חיפה; קווינה טיל קווינה; קרן הנשים של פדרציית מיאמי; פרויקט "אופק נשי" לסיוע לנשים בזנות.

ריכז כתיבה ועריכה: אדוה שי

זנות וסחר בנשים הן תופעות ברות קיימא בחברה הישראלית מאז הקמתה. על פי מאפייניה החמורים השונים, תופעת הזנות והסחר מוכרת כבעיה חברתית בעלת טווח משמעותי פוגעני רחב, שכן ידוע כי נשים בזנות נופלות כחלק בלתי נפרד משגרת יומן קורבן לאלימות פיזית קשה ביותר - מאונס ואלימות מינית ועד לשוד ורצח - ובנוסף סובלות מפגיעות נפשיות חמורות הנובעות מהחשיפה המתמשכת למצבים טראומטיים קיצוניים. מנסיון בעבודה בשטח עם נשים בזנות, עולה כי מרביתן חוו התעללות פיזית ומינית כבר בצעירותן בתוך משפחתן, והתבגרו לחיי סבל, השפלה, אלימות, עוני, התמכרויות, טראומות וכד'.

היקף תופעת הזנות בישראל מוערך על-ידי גורמים שונים בכמיליון מגעים המתקיימים עם נשים בזנות מדיי חודש בחדשו. תקוותנו היא כי בעתיד יקיימו משרד הרווחה והשירותים החברתיים סקר לאומי שמטרתו הערכת היקף תופעת הזנות בישראל, זאת במטרה להכיר את מאפייניה הכלליים והמקומיים ולאפשר פיתוח כלים ודרכים שונות להענקת טיפול וסיוע לנשים בזנות.

מאפייניה של הזנות כתופעה חברתית שהוזכרו לעיל בקצרה, מבהירים היטב כי המדובר במוסד מושרש היטב בחברה, כזה המנציח את אי השוויון בין גברים ונשים באמצעות התפיסה כי לגברים זכות לקנות ולהעביר לרשותם אדם אחר לצורך סיפוק צרכיהם המיניים.

מסכת ההתעללות והעניוים שעוברות נשים וילדות במהלך העיסוק בזנות, מלמדת על צורך בחשיבה מחודשת לגבי אחריות החברה לשלומן ורווחתן של נשים ונערות שכבר מילדותן הפכו לקורבנות החברה ושממשיות לשלם מחיר נורא במהלך חייהן. נשים ונערות בזנות הינן אוכלוסיה פגועה הנושאת אות קלון חברתי קבוצתי ואישי, קבוצה הזקוקה להתערבות דחופה של כל מערכות הסיוע בחברה למען הטבת מצבה הכללי ובוודאי למען הטבת מצבה הפרטי של כל אחת מחברותיה.

חוברת זו, בה מרוכזים נתונים ומאמרים שונים פרי עטם של מומחיות ומומחים בעלי ניסיון והיכרות עם תופעת הזנות, נועדה לסייע לך להעמיק את היכרותך עם עולמן ונפשן של נשים בזנות ולאפשר הבנה טובה יותר של מציאות חייהן והמחירים שהן משלמות מעצם השתייכותן למעגל הזנות. היכרות והבנה אלה הן צעד ראשון וחשוב במיוחד בדרך לשיפור יכולת הסיוע לנשים בזנות במסע ההישרדות שלהן, כמו גם בתחילתן של תהליך שיקום והחלמה.

אנו תקווה כי החוברת תהא לכן לעזר ותשמש כלי עבודה מועיל בעבודתך החשובה ועומדות לרשותך לפרטים נוספים כלשהם וייעוץ בנושאים קשורים. בברכה,

באטריז רזן-כץ, ע"ס

מנהלת בית ופרויקט "אופק נשי"
עיריית חיפה

ריטה חייקין

מנהלת פרויקט מאבק בזנות ובסחר בנשים
אשה לאשה - מרכז פמיניסטי, חיפה

מאת: באטריז רוזן - כץ

העיסוק בזנות מוביל פעמים רבות לכניסה למעגל הסמים. הסמים מסייעים ביצירת ניתוק בין הגוף לתודעה ובכך מתאפשרת הפחתת השפעתן המיידית של החוויות הקשות, אך במקביל גורמים להתמכרות ולצורך בהמשך העיסוק בזנות לצורך מימון המשך צריכת הסם.

נשים בזנות חשופות במידה גבוהה בהרבה מנשים אחרות לאלימות, לפגיעה נפשית בכלל ולהפרעות טראומה, חרדה ודיכאון בפרט, וכן לבעיות בריאות שונות הנגרמות הן באופן ישיר מהעיסוק בזנות והן מהתנאים הנלווים אליו פעמים רבות - הסמים והעבודה ברחוב.

הזנות בישראל היא חוקית - מי שעוסקת בה אינה עוברת כל עבירה וכך גם גברים הצורכים שירותי זנות החוק הפלילי אוסר אך ורק על פעילות הנלווית לעסקות הזנות - סרסרות, שידול, החזקת מקום המיועד לעיסוק בזנות ועוד.

העוסקות בו. העובדה שיש מי שיעדיף להציג את הזנות כ"מקצוע" לכל דבר או כמאפיין אישיותי של האשה העוסקת בזנות, מטרתה הסתרת העובדה כי התופעה משרתת ומשמרת את המבנה החברתי הקיים, בין השאר מתוך האינטרסים הכלכליים הנגזרים מההון הרב שמגלגלות תעשיית הזנות והסחר בנשים העולמית והמקומית.

מחקרים שונים שנעשו במטרה למצוא מאפיינים משותפים לנשים העוסקות בזנות מעלים מספר עובדות בסיס:

”מרבית הנשים העוסקות בזנות החלו בכך לראשונה בגיל צעיר ולרוב מתחת גיל 18”

רבות מהנשים העוסקות בזנות גדלו במשפחות לא מתפקדות וסבלו בילדותן מהזנחה והתעללות בדרגות שונות, כש-70%-90% מתוכן סבלו מהתעללות מינית כלשהי, לרבות גילוי ערויות.

זנות מוגדרת כפעולה בה אדם מקיים יחסי מין עם אחר תמורת תשלום או הטבה כלשהם. מקור המונח Prostitute הינו במילה הלטינית prostituire שתרגומה המילולי הוא חשיפה למבטי הציבור ובמקרה זה היות אשה או אדם מוצגים למכירה או סחר.

זנות התקיימה עוד בחברות קדומות ובין השאר ניתן למצוא עדויות הסטוריות לנוהג רווח של "נתינת" נשות משק הבית לשימושו של אורח, או זנות "קדושה" או "טקסית", במהלכה הוצעו לאלים בתוליהן של נשים צעירות כאות למסירות והצעת יחסי מין עם נשות מקדש דתי למי שתרם כסף לקופתו.

בניגוד למקרים אחרים של שימוש כלשהו בגוף האנושי בעדו מתקבל תשלום, רק אשה המוכרת מין תמורת כסף קיבלה את התואר "זונה" (אם כי כיום מקובל גם השימוש במונח "זונה ממין זכר") על המשמעותיות הקשות הנובעות ממנו, כולל המחיר החברתי הנלווה להגדרה זו. בניגוד לתפישה החברתית המסורתית לפיה זנות היא מקצוע עתיק יומין או פריצות אישית, התפישה הפמיניסטית מציעה לנו נקודת מבט חדשה על הזנות, ורואה בזו נדבך עיקרי ובלתי נפרד מהמבנה החברתי הפטריארכאלי, הכולל בחובו אלימות וניצול קשה של הנשים

מאת: באטריז רוזן - כץ

כל המידע המובא בפרק זה מבוסס על ניסיון העבודה בשטח בשיתוף פעולה עם מרפאה נידת למזעור נזקי הזנות במסגרת משרד הבריאות

לצורך ניתוח תופעת הזנות ומאפייניה בארץ, ניתן לבצע מיון של סוגי זנות שונים, על פי מיקום ההתרחשות, סוג ההתארגנות במסגרתה מתרחשת הזנות, מצב האשה / האדם שנקלעו לזנות, מינם וגילם.

ראשית יש להבחין בין זנות של גברים וזנות של נשים, ובין זנות של קטינים וזנות של בגירים. מרבית הלכודים במעגל הזנות באזור הצפון, בו מתמקדת פעילותנו, הן נשים, רובן בוגרות. להערכתנו, זנות של קטינות מתרחשת לרוב בהסתר או דרך האינטרנט.

זנות רחוב זהו סוג הזנות המוכר ביותר. בדרך כלל, מתרחשת פעילות זו באזורים מוגדרים מאד של העיר - במרכזה, בגנים ציבוריים מסוימים, באזור העוטף אותה ובחופים. האקט המיני עצמו מתרחש לרוב בתוך מכונית או בחצרות נטושות. האקלים הישראלי - גשמים מעטים וטמפרטורה נוחה מרבית השנה, מקל על קיומה של זנות הרחוב. זנות הרחוב מתאפיינת בחשיפה קשה של הנשים העוסקות בה לאלומות מצד לקוחות וסוטים למיניהם, בשליטה מצד סרסורים ו\או סוחרי סמים, מאבקים על טריטוריה, שימוש מאסיבי בסמים, תנאים היגייניים ירודים ביותר הגורמים פגיעה בבריאות האשה ובצורך קבוע בהסדרי שמירה ובטחון שמשמעם תשלום לשומרים או צד שלישי אחר כלשהו. האפשרות לעסוק בזנות ברחוב ללא צורך בתשלום לבעל-בית או ללא הגבלה על שימוש בסמים ואלכוהול, משפיעה על התפישה העצמית של נשים העוסקות בה, שחלקן הגדול מעיד על תחושת עצמאות רבה יותר המאפיינת סוג זה של זנות.

באזור הצפון נפוצה כיום זנות הרחוב פחות מבחלקים אחרים של ישראל, ומתנהלת בעיקר במספר ערים גדולות וצמתים מסוימות בסביבותיהן. מובן שמצב זה אינו קבוע בהכרח ונתון לשינויים בשל השפעות חברתיות וסביבתיות שונות.

מכונים שם הקוד "מכון" מסתיר לרוב מאחוריו מציאות בה במסווה של שירותי עיסוי, מוצעים לציבור שירותי זנות במבנה הממוקם לרוב באזור תעשייה או מסחר. בכל שעה משעת היום נמצאים במקום מנהל ושומר. במרבית "המכונים" יש דלפק מאחוריו יושבות נשים בלבד מינימאלי וגבר הנכנס אליהם מתבקש לבחור את האשה עמה ברצונו לקיים יחסי מין, המתקיימים באחד החדרים הפנימיים. הכסף משולם בגמר האקט לאשה, שמצידה מחויבת להעביר את מוצאת הסכום לפחות למנהל המכון.

לעומת המציאות בתל-אביב, בה ישנה גם כיום פעילות נרחבת של מכונים, בצפון הארץ גשגה התופעה בשנות התשעים, אך כיום אלה נמצאים בשפל. במרבית המקרים נמצאות בכל מקום בשעה נתונה עד חמש נשים ולעיתים אף פחות.

התנאים ההיגייניים משתנים ממכון למכון, ונעים בין תנאים מחפירים של הגינה לקויה ועד מקומות אחרים במצב סביר.

לנשים יכולת מוגבלת ביותר להחליט לא לקבל לקוח מסוים או להחליט לגבי הסכמתן לביצוע סוגי הפעילויות המיניות וההתנהגויות השונות אותן הן מתבקשות לקיים עם הלקוח.

השפעת השהות במכון גורמת לנשים לרתיעה וחשש מוגברים מהמנהל וסמכותו וליכולת מופחתת לסרב ללקוחות מסוימים, אך יחד עם כך להרגשת בטחון יחסי, שנובעת מההגנה החלקית שהן מקבלות מפני לקוחות וגורמים עבריינים. חלקן של הנשים במכונים משתמשות בסמים במהלך השהות במקום.

חשוב לציין שחלק מהנשים המגיעות לעבוד ב"מכון עיסוי", אינן מודעות מראש כלל לכך כי הדרישות מהן עתידות לכלול שירותי "הרפיה".

נשים אלה עוברות תהליך בן מספר ימים, במהלכו מתברר בהתאם למצבן האישי האם יסתגלו לתנאי ההעסקה הנדרשים מהן או יעזבו. כדי להשפיע על הסכמתן של

הנשים להישאר, נהוג לתת להן תחילה קליינטים אמידים יותר, במטרה לתת אותן בסכומי כסף גבוהים יחסית וללכוד אותן במעגל הזנות.

דירות דיסקרטיות הן דירות

מגורים בשכונות רבות שעוברות הסבה לא רשמית לשימוש כמקום בו נמכרים שירותי זנות. בשכונות אמידות מצליחים לעיתים שכנים להתארגן ולהתלונן במשטרה עד אשר זו פועלת לסגירת הדירה. רוב הדירות נמצאות בבעלות סמויה ולסביבה לא ידוע מי הוא הבעלים / השוכר שלהן. המקום מנוהל על-ידי "קוף" - או המדאם בשמה המקובל האחר - שמקבלת תשלום מבעל הדירה ובתמורה לכך מנהלת את המקום ולוקחת על עצמה את כל האחריות הפלילית. בדומה למתרחש במכונים, בכניסה לדירה יש לרוב סלון, בו יושבות המדאם והנשים העוסקות בזנות במקום. הקליינט לקיים מגע וזו מובילה אותו לחדר פנימי. התשלום הנהוג בדירות דיסקרטיות כפול מהתשלום ברחוב. האשה עצמה גובה את הכסף ומעבירה את מחציתו למדאם, שמאוחר יותר תעביר אותו לבעל הדירה.

ברוב הדירות חל איסור על שימוש בסמים, קיימים תנאים היגייניים סבירים ומובטחת הגנה לנשים - אם באמצעות שומר ואם באמצעות תשלום של בעל הדירה לגורמים עבריינים המבטיחים את שלומה. בדירות מעין אלה הנשים נוטות לחוש בודדות פחות וחשיפותן לאלימות ולסחיסות יורדת, אך מלווה אותן תחושת ניצול

קבועה בשל התשלום הגבוה שהן משלמות לבעל הדירה. לנשים במקום החופש להחליט לגבי שעות עבודתן ובמקרים מסוימים מתאפשר להן לסרב לקיים מגע עם לקוח מסוים.

דירות פרטיות זה

המדובר באשה או שתיים השוכרות דירה באופן עצמאי. במרבית המקרים המדובר בנשים ששהו ותפקדו בעבר בדירות דיסקרטיות או מכונים והחליטו לעבוד מבלי להתחלק בכסף עם אחרים.

נשים הנקלעות לעיסוק בזנות בפורמט זה משקיעות לרוב בדירה ומצבה ההיגייני משופר יחסית בהתאם. הנשים מפרסמות את דבר פעילותן באמצעות מודעות, גובות בעצמן את הכסף ומתחלקות בתשלום החשבונית. היות ובמקרים אלה אין כל שמירה על הדירה, לרוב מדובר במצב מסוכן מאד. ידוע על נסיגות תדירים של השתלטות ארגוני פשע על דירות כאלה, על נסיגות לגבות דמי חסות ועל יוזמות אישיות של גברים להשתלט על הדירה. כתוצאה מכך הדירות הפרטיות בהן מתקיימת זנות סובלות ממתקפות הגורמות לעיתים נזק לדירה ולנשים עצמן ואלה נוהגות להחליף דירה באופן תדיר.

"נערות ליווי / נערות טלפון" תחת שם קוד מקובל

זה מסתרת מציאות של נשים הנמצאות בדירה או משרד אליהם מתקשר לקוח על פי מספר המפורסם במודעות שונות ומזמין אותן לדירה או חדר במלון. נערות ליווי גובות תעריף גבוה יותר מזה הנדרש בדירות, השהות

והמגע המשותפים נמשכים זמן רב יותר, והתופעה נחשבת לדבר אקסקלוסיבי ודיסקרטי יותר. הכסף מתחלק בין הנשים לבעל השירות שדואג לפרסם אותו.

חשוב לציין כי לסוג זנות זה ישנם שותפים רבים וכי מתקיימת רשת ענפה של אנשים הנוטלים חלק בארגון: סרסורים, פקידים קבלה בבתי מלון, נהגי מוניות ועוד.

תיירות מין מונח זה מתייחס

לרוב לסוכנויות נסיעות שהמציעות טיולים מחוץ לישראל שמבטיחים מראש וכחלק מ"חבילת התיירות" את האפשרות לקיים יחסי מין עם נשים צעירות, נערים או ילדות, בעיקר במדינות העולם השלישי. סוג זה של תיירות מהווה הכנסה משמעותית מאד למדינות אליהן יוצאת התיירות, וניצול הנשים זוכה למעשה לעידוד המדינה. מתוך היכולת לאפייין את התרבות המקומית בארץ היעד ככזו שזנות היא חלק נורמטיבי ממנה, ישנם אנשים לא מעטים שמצליחים להדחיק את עובדת היות התופעה חלק משוק הזנות העולמי ונוטים להסביר לעצמם כי המדובר בעזרה לשמה וכי הנערות והנשים בחרות בכך כעיסוק חופשי ורווחי. מובן שבמציאות המדובר בניצול ככל ניצול של זנות וכי חופש הבחירה המוצג כבסיס החלטתן של הנשים בזנות זו לקיים מגעים מיניים אינו אמיתי.

תופעה דומה לזו מתקיימת בערי נופש שונות בישראל, בעיקר בבתי מלון המארחים כנסים מקצועיים ואירועים של מקומות עבודה, במהלכם נהוג לנצל את ימי ההשתלמות להזמנת נערות ליווי לחדרים.

אינטרנט, "נערות ווב" הזנות
הוירטואלית באינטרנט הפכה להיות עסק שכיח ורווחי ביותר, המבטיח אנונימיות ללקוח ומאפשר לו הגנה מחשיפת פרטיותו. הוירטואליות של העיסוק בזנות באינטרנט מספקת גם לנשים ולנערות הנכנסות למעגל הזנות באמצעות אשליה של מוגנות ובטחון, שעתידות להתנפץ פעמים רבות כבר במהלך עיסוקן זה.

במרבית המקרים המדובר באתרי אינטרנט שלקוחות נכנסים אליהם, יוצרים קשר באמצעות תוכנת מסרים ומצלמה עם האשה ומבקשים ממנה להתנהל על פי רצונה ולהגשים את מאוויו המיניים. הדרישה ליחסי מין וירטואליים נמצאת בעלייה מתמדת בשנים האחרונות. גם אם אין עדיין מחקרים רבים בנושא, ברור כי גם במקרה של זנות כזו קיימות השפעות רגשיות ואחרות על הנשים העוסקות בה.

מיתוסים בנושא הזנות והפרכות

מאת: ריטה חייקין

מיתוס, על פי מילון אבן שושן, הוא "אגדת קדומים, מסורת - אגדה העטופה דמיון ומעשי-פלא". בחברה שלנו רווחים מיתוסים שונים, כולם עטופי דמיון ואינם מבוססי מציאות, על זנות ועל נשים במעגל הזנות. בפרק זה יבוא מספר מיתוסים רווחים שהדעת הציבורית רואה בהם אמת היסטורית ו/או חברתית, אשר שבפועל מתבררים כמסולפים ושקרניים. לאחר הצגת כל אחד מהמיתוסים הרווחים, תובא התייחסותנו אליו וההסברים המקצועיים החושפים את האמת מאחורי הסיבות להיווצרותו, כמו גם תיאור של המציאות בפועל.

מיתוס ראשון זנות הינה ביטוי טבעי של מיניות האדם, היא צורך טבעי כמו אוכל ושינה והיא חיונית לשמירה על החברה. עמדה זו נובעת מהמיתוס הטוען כי לגברים דחפים מיניים בלתי נשלטים החייבים לבוא על סיפוקם; היא מהווה את אחת ההצדקות לזנות, ובנוסף לכך גורמת להחפצה ודה-הומניזציה של הנשים על ידי הפיכתן לאובייקטים המשמשים לסיפוקם המיני של גברים. מין אינו צורך כמו אכילה ושינה, שחיי אדם תלויים בו. יתר על-כן, היות ולא כל בני האדם הולכים לזנות, אפשר בהחלט לשאול האם אכן המדובר בצורך אמיתי או בתירוץ של "טבעיות" כלגיטימציה להתנהגות פוגענית. לכן, גם אם מוסכם שמין הוא צורך - מין קנוי הוא בהחלט לא צורך, אלא דפוס התנהגות פוגעני הגורם לסבל קשה של נשים ואנשים מסוימים באוכלוסיה, לכאורה על-מנת לספק "צורך" של פרטים אחרים בה.

במציאות, נשים העוסקות בזנות הן נשים דחויות חברתית הנפגעות פגיעה קשה מבחינות רבות מהמעשים שהן נאלצות לבצע. השתתת מעשה הזנות על התשוקות והפנטזיות של הלקוח הגבר, לא מבטא את מימושן של צורך גברי-טבעי, אלא את קיומה של מערכת שליטה במסגרתה פעולות הפוגעות בנשים מקבלות לגיטימציה חברתית בשם הסברים "טבעיים" לכאורה.

מיתוס שני זנות תמיד הייתה ותמיד תהיה - זה המקצוע העתיק בעולם. טענה זו אינה נכונה מבחינה היסטורית. במהלך ההיסטוריה האנושית התפתחו מקצועות עתיקים יותר דוגמת חקלאות, מיילדות ורעיית צאן. היות ותופעת הזנות אינה מתקיימת בהיקפים זהים בכל החברות בעולם, ברור כי היא מושפעת מדינמיקה חברתית ואינה נתון הסטורי קבוע ומנותק מהנורמות והחוקים בחברה. בנוסף, גם רצח תמיד היה וכנראה שגם ימשיך ללוות את החברה האנושית בעתיד, ולמרות זאת, אנחנו שואפים לצמצם כמה שיותר את מקרי הרצח, ולא משתמשים באמירה דומה כתירוץ להצדקתו.

גישה המצדדת בזנות משום היותה "מקצוע עתיק", עלולה להתפרש כלגיטימציה של תופעת הזנות ואף להתרחב לייחס של זילות לנשים באופן כללי: אם ניתן לרכוש יחסי מין מנשים לפי מנגנון של היצע וביקוש, למה אי אפשר לקנות כל אשה?

מיתוס שלישי זנות הינה פשע ללא קורבנות בניגוד לתפישה זו, לפיה מעשה זנות הוא עסקה הנעשית בהסכמה שאין לה כל קורבן, המילה "זנות" משמשת פעמים רבות כותרת שמסתירה תהליכי ניצול קשים ועבירות רבות על החוקים, נשים העוסקות בזנות מנוצלות לסיפוק הצרכים המיניים של גברים בכפייה, תוך ביצוע עבירות של אינוס והטרדה מינית. במקרים רבים קורבנות הניצול הנים/הינן קטינים, מה שמוסיף לרשימת העבירות גם התעללות בקטינים. העובדה כי אשה בזנות מקבלת תשלום כלשהו, לא מפחיתה את חומרת הניצול הכלכלי, המיני והרגשי מהם היא סובלת. העובדה שכל תהליכי הניצול הנ"ל מכונים בפשטות "זנות" אינה מפחיתה מחומרת המעשים ובוודאי אינה הוכחה לכך שאין להם כל קורבן.

מיתוס רביעי "זאת בחירה חופשית" - אדם אינו יכול ליהנות מחופש בחירה כאשר הוא נמצא תחת איום. בחירה חופשית מתרחשת כאשר ניתן לבחור בין אלטרנטיבות שוות. אשה שנקלעת לעיסוק בזנות הינה ברוב המקרים קורבן של נסיבות אישיות כמו הסטוריה של התעללות מינית ו/או פיזית, התמכרויות והזנחה בילדות, אשר אילצו אותה לבחור בעיסוק זה על פני היקלעות לסיטואציה קשה

יותר - לעתים עד כדי רעב או איום ממשי אחר על חייה. בנוסף לכך, אי אפשר להצדיק שימוש במונח בחירה חופשית לגבי מצב שאותו אי אפשר לעזוב, כפי שקורה במקרים רבים במעגל העיסוק בזנות. האמת הפשוטה היא כי הדיבור על המצאות בזנות במונחים של בחירה חופשית מאפשר לחברה לחיות בשלום עם מצבי הניצול מהן סובלות נשים בזנות.

יתרה מכך, גם אם אשה או נערה הצטרפה למעגל הזנות מבחירתה החופשית, אין זה הופך את ניצולה ללגיטימי.

כפי שבאותם מקרים בהם אדם "בחר" למכור כליה בגלל אילוצי כלכלי, אין זה מוסרי להסכים לנצל את מצוקתו, כך ההסכמה לניצול מצוקתה של אשה שנאלצה לבחור לעסוק בזנות, פוגע לא רק בה אלא בכבוד האדם ככלל, בנוסף לפגיעה ברורה במעמד הנשים בחברה.

מיתוס חמישי "זה כסף קל ונעים וגם אם לא נעים, יש כאן רווח כספי והכול עובר" - העיסוק בזנות אינו קל ואינו נעים. גם הדיבור על רווחים כספיים שהם מנת חלקן של העוסקות בזנות אינו מדויק. בנוסף לניצול המיני והרגשי, נשים אלו סובלות, ברוב המקרים, גם מניצול כלכלי מחפיר. יתר על כן, העיסוק בזנות טומן בחובו גם סכנות רבות. הנשים העוסקות בזנות נחשפות, בנוסף לניצול המיני והכלכלי, גם לאלימות, למחלות מין, להריונות לא רצויים ולהפלות. גם באותם מקרים בהם נחלצת אשה העוסקת בזנות

ממעגל זה אחרי תקופה קצרה, היא ממשיכה לרוב לסבול מההשפעות ארוכות הטווח של חוויה קשה זו - בין היתר מדיכאון, תסמונת פוסט-טראומטית ועוד.

מיתוס שישי "זה כמו כל מקצוע אחר" - ההשתייכות למעגל הזנות אינה דומה לכל עיסוק אחר. היא כרוכה בחידרה אגרסיבית לפרטיות ולגוף של נשים, ומלווה בהשלכות קשות ביותר הן מבחינת בריאותן הפיזית והנפשית והן מבחינת מעמדן החברתי.

מעגל הזנות מקשה על מי שמבקשת להשתחרר ממנו. במקרים רבים הנמצאות בו כלואות, פשוטו כמשמעו, דבר אשר גורם לעבודתן להפוך לעבודת מודרנית. העיסוק בזנות נחשב לבזוי ומשפיל כמעט בכל החברות האנושיות. המילה "זונה" נחשבת לקללה משפילה ואין כמעט אדם שיסכים בקלות או בשמחה שהוא, או מי מהקרובים אליו, יצטרף למעגל זה. והחשבת הזנות כמקצוע נותנת לגיטימציה מסוימת להתייחסות סלחנית כלפי ההשפלות והאלימות בהן נתקלות נשים בזנות וגורמת להחשבתן כ"סיכון מקצועי", עד שאפילו במערכת המשפט אנו נתקלים לפעמים ביחס סלחני אל מול עבירות של אלימות כלפי העוסקות בזנות. מכאן ברור שהמיתוס "זנות היא כמו כל מקצוע אחר" מופרך מיסודו.

מיתוס שביעי חיי הזנות יכולים להיות מרגשים וזוהרים - מיתוסים תרבותיים על זנות מושגתים וניזונים מבורות, כמו גם מפנטזיות מיניות שמקורן בקולנוע, בטלוויזיה ובעיתונות הכתובה, כולל

בפרסומים פורנוגרפיים. תיאורים של חיי זוהר, בילויים במקומות אקזוטיים, אפשרויות להתעשרות קלה וכדומה, עלולים לפתות נשים צעירות ותמימות להתנסות בזנות ומנגדים מיסודם למציאות בשטח, במסגרתה נשים בזנות סובלות מכאב, ניצול והשפלה של סרסורים ולקוחות, אלימות קשה, מחלות מין והריונות בלתי רצויים.

ההתנהלות הכלכלית של מעגל הזנות מורכבת ומאופיינת בניצול רב. אשה הנשלטת על ידי סרסור אינה נהנית מהכסף שהיא משיגה דרך העיסוק שלה שמועבר ברובו ישירות אליו. העיסוק בזנות, ברוב המוחלט של המקרים, אינו מאפשר השגת עצמאות כלכלית, אלא מנציח את מצב הניצול.

גורם נוסף המונע השתחררות ממעגל הזנות הינו היחשפות הנשים העוסקות בזנות לסמים והתמכרות לאלה כאמצעי להסתת דעת והקטנת המכאובים מהם הן סובלות. אותה התמכרות מקטינה משמעותית את יכולתן של הנשים לחסוך כסף ו/או לאגור כוחות כדי להיחלץ מתנאי חייהן הקשים. כך נוצר מעגל של סבל במסגרתו נשים בזנות משתמשות בסמים כדי להסיח דעתן מהמכאובים הנלווים לה ומממנות את אותם הסמים באמצעות הזנות. במקרים רבים, סרסורים המודעים ליתרונות מצב זה מבחינתם, מכוונים בכוונה מודעת את הנשים שבשליטתם לשימוש בסמים, כאמצעי נוסף ליצירת תלות ולשליטה.

מרכיב אחר ממעגל הקסמים הלוכד את הנשים בעיסוק בזנות, הינו הוצאת סכומי כסף רבים על

ניסיונות לטיפול ושיפור ההופעה החיצונית בניסיון למשוך לקוחות נוספים, מה שבתורו מקטין את ההכנסות ומגדיל את הצורך לחפש לקוחות חדשים באופן נואש, וחוזר חלילה.

מיתוס שמיני נשים העוסקות בזנות נהנות מכוח ויכולת השפעה בתוך המערכת בה הן מתפקדות. נשים העוסקות בזנות משוללות כמעט כל יכולת להשפיע על התנהלות חייהן הנשלטים למעשה בידי הסרסור עבורו הן מרוויחות. העיסוק שלהן חושף אותן לניצול, להשפלה, להתעללות, לאלימות ואף לרצח. עובדה ידועה היא כי רוב הקורבנות של רוצחים סדרתיים בעולם הינן זונות. כבר כאשר נוצר הקשר הראשוני בין אשה בזנות לבין הסרסור שלה, היא מאבדת את עצמאותה ואת היכולת שלה להתנהלות חופשית, כמעט בכל תחומי חייה. ככל שמעורבותה במעגל הזנות מעמיקה, כך יקשה עליה להשתחרר ממנו. אחד מתפקידי הסרסור הוא אמנם הגנה על האשה הנתונה למרותו, אך התנהלותו מכוונת בעיקר להנצחת הקשר הנצלני ביניהם, תוך מישמוע האשה והרגלתה לחיי עוני ופחד.

מעגל קסמים מרושע זה מתחזק גם בגלל אי-יכולת מוחלטת כמעט של האשה לפנות לנציגי החוק בבקשת עזרה או בניסיון להסגיר לידיהם את מעבידה. במהלך העיסוק בזנות מתפתחת אצל הנשים מעין "תודעה של עולם תחתון", על פיה אין להתלונן במשטרה על עוולות שקורים להן. תודעה כוזבת זו כוללת גם את האמונה שיש לנשים רבות בזנות, לפיה מצבן הוא תוצאה של

מעשיהן. האשמה עצמית זו, בנוסף לתהליכי הדחייה, ההתעלמות, ההדרה וההאשמה שהחברה מפנות כלפיהן, מקשה מאד על נשים אלו להשתחרר ממעגל הזנות ובוודאי שאינה מאפשרת תחושת כוח או יכולת השפעה על סביבתן.

מיתוס תשיעי זנות מפחיתה את שיעור פשעי המין - מיתוס זה מספק צידוק שקרי לעצם הלגיטימציה החברתית לקיומן של זנות ופורנוגרפיה. במציאות, אין כל ראיות לכך שזנות מפחיתה את שיעור פשעי המין; ההיפך הוא הנכון - ידוע כי נשים העוסקות בזנות נופלות בעצמן קורבן למעשי אלימות שונים, ובכלל אלה אונס ורצח, נתון המוביל לגידול שיעורי פשעי המין בחברה.

פורנוגרפיה מזינה, בין השאר, פנטזיות אודות נשים העוסקות בזנות, ומאחר שנשים הלכודות במעגל הזנות מהוות טרף קל לתוקפים בהיותן מודרות חברתית וכמעט שאינן מוגנות על ידי נציגי החוק, היא עשויה לתרום להסלמה באלימות המינית נגד נשים.

מיתוס עשירי נשים בזנות מגיעות מקבוצות סוציו-אקונומיות מסוימות - מחקרים רבים, המבוססים על היכרות מעמיקה עם השטח, מפרכים מכל וכל מיתוס זה. נשים העוסקות בזנות מגיעות מכל חתכי האוכלוסייה. בעוד שניתן להצביע על מספר מכנים משותפים לנשים בזנות, כגון שימוש בסמים, התמכרות לאלכוהול וסביבה מתעללת בילדות, לא נמצא כל קשר סיבתי בין העיסוק בזנות לבין הרקע הסוציו-אקונומי של הנשים במעגל הזנות. נכון הוא כי לאחר תחילת העיסוק בזנות,

עקב הנסיבות שהוברהו לעיל, מצבן הסוציו-אקונומי של הנשים במעגל הזנות צפוי להתדרדר, אך בכך אין כדי לאושש את ההנחה השגויה לפיה רקע חברתי-כלכלי מאפיין את כלל הנשים בזנות.

מיתוס אחד-עשר קטינות נכנסות למעגל הזנות אחרי תהליך קבלת החלטות שקול ורצוני - הכניסה למעגל הזנות מתרחשת לרוב בגיל צעיר מאד, מה שסותר בהכרח את התפישה לפיה נערות נכנסות אליו לאחר הליך קבלת החלטות שקול ובוגר. מרביתן של הנערות המדרדרות לזנות חוו אלימות מינית בילדותן, לרוב על ידי הורה או אדם קרוב אחר, ורבות מהן סובלות אף מהתעללות פיזית או מהזנחה. עבור מרביתן, הדרך היחידה להפסקת מעגל האלימות לתוכו גדלו הינה בריחה מהבית.

צעירות אלה יוצאות לעולם כשהן מפוחדות, חסרות כישורי חיים וחסרות הגנה, ונופלות טרף קל לסרסורים המציעים להן חברות, קשר אינטימי, הגנה וכמובן כסף שמשמעו הבטחה להישרדות. בהתאם לדפוס פסיכולוגי ידוע של נפגעות ונפגעי פוסט טראומה, האינטראקציות עם הסרסור והלקוח משחזרות עבור אותן נערות את ההתעללות המוכרת אשר חוו בילדותן ובכך אינן מאפשרות להן להשתחרר מהסיטואציה הקשה אליה הן נקלעו. בחלק מהמקרים מפתה הסרסור את הנערה באמצעות סמים אותם הוא מספק לה חנם, בניסיון מודע ואכזרי להביא אותה לידי התמכרות, שלאחריה היא נדרשת לעסוק בזנות כדי לממן את הסמים ומשתעבדת אליו לחלוטין.

קווים אדמות אז צרכן מין בתשלום

מאת: עדית הראל-שמש ואדוה שי

עיסוק בשאלת דמותו ומאפייניו הטיפוסיים של צרכן מין בתשלום הוא עיסוק מתעתע, שכן ידוע לנו היטב מראש שאין תשובה אחת קבועה בנושא.

בדיוק באותו אופן בו מתקיימים בחברה סטריאוטיפים לגבי נשים במעגל הזנות, שהם תוצר הן של דעות קדומות והן של הניסיון של כל אחת ואחד מאיתנו להרחיק מעצמנו את האפשרות שבנסיבות מסוימות גם את, אתה או אני יכולים היינו להיקלע לאותו מעגל, כך מתפקדות סטיגמות רבות אודות צרכני המין כחלק מהניסיון שלנו בחברה וכפרטים להרחיק את התופעה מאיתנו.

במציאות, קשת הצרכנות של מין בתשלום היא כה רחבה והקונצנזוס המוענק לזנות כתופעה חברתית לגיטימית הוא כה גדול, עד שלמעשה הנורמה כולנו הופכים שותפים למעגל צריכת המין בתשלום.

צריכת מין בתשלום אינה מוגבלת בהכרח לקיום יחסי מין מלאים תמורת כסף. לצריכת מין בתשלום יש גם מופעים אחרים, הנתפסים בחברה שלנו כלגיטימיים ובהם, למשל, מסירות רווקים ויציאות קבוצתיות למועדוני חשפניות. ביקור שנערך במועדון הבורסה על-ידי **עידית הראל שמש**, מנהלת ודוברת מכון תודעה, חשף תמונה קשה של אולם עמוס גברים כשבניהם מתהלכות בחורות צעירות, רובן עירומות המבצעות "Lap Dancing" - "ריקוד" הנמשך כשתי דקות, במהלכו הן מתחככות באיבר מינו של המשתמש שיכול לגעת בהן בכל חלקי גופן פרט להחדרת אצבעותיו. בתאי הבידוד במועדון מתבצע מין אוראלי ואף אקטים מלאים. מועדוני החשפנות הם בתי בושת לכל דבר, הפועלים ברישיון עסקי. **המראה הקשה מכל, מציינת עידית, היה לראות את מבטן החלול של הנשים שנאלצות לאפשר במהלך הערב לעשרות גברים לגעת, למעוך, לתפוס ולפלוש לגופן.** האם צרכני המין במקרה המתואר, הם רק אותם גברים "ברי מזל" עליהם התיישבה הצעירה, או שלמעשה כל מי שמשלם דמי כניסה ומועדד את קיומו של המקום שותף לדבר? האם בנות ובני-זוג, חבריהם וילדיהם של מי שנוהגים ללכת למועדוני חשפנות ואינם מתנגדים לכך מתוך תמיכה בחופש הפרט, אינם שותפים בעקיפין למעגל צרכני הזנות? אלו שאלות גדולות שהתשובה עליהן מורכבת.

יחד עם זה, המציאות כוללת מספר מרכיבים ברורים: ללקוח המין בישראל אין מאפיינים קבועים של גיל, מעמד כלכלי, מקצוע, מוצא או דת. בקרב שותפים פעילים למעגל צרכני המין בתשלום יש אנשים מכל קשת המעמדות החברתיים. צרכן מין בתשלום יכול להיות כל אחד - נער שאביו הזמין עבורו מגע מיני בתשלום כאקט חניכה, סטודנט צעיר שחבריו מביאים למסיבת הרווקים שלו חשפנית (מילה "מכובסת" לאישה בזנות), מפקד בכיר בצבא

שנוהג "לפתוח שולחן" עם חבריו במועדון חשפנות, או אישיות ציבורית מוכרת שמבקשת "להרגע" באמצעות עיסוי והרפיה. הוא פשוט יכול להיות כל אחד מאיתנו או ממכרינו ברגע מסוים. מדוע? מפני שצרכנות מין ושימוש בנשים במעגל הזנות הם מוסכמה חברתית ונורמה התנהגותית מקובלת. כי יש מי שמצדיק את צריכת המין בתשלום כ"אפשרות אחרונה להתהוללות לפני חיי הנישואין" ויש מי שמצהיר כי "אני הולך רק לנערות ליווי שאוהבות את זה ועושת מזה מלא כסף". בפועל, לאף אחד שקונה שירותי מין אין שמץ מושג על המניעים שמאחורי ההצטרפות של האשה למעגל הזנות. הוא אינו יודע אם נפלה קורבן להתעללות מינית בילדותה, אם היא מכורה לסמים או אם היא בשלבי ההתחלתיים של תהליך התדרדרות שסופו בהגיעה למקומות האפלים ביותר של מצוקה. הוא לא יודע וכנראה גם לא ממש איכפת לו. בפורסה "מופקות: נשים בזנות", העוסק בחוויות האיטיות של נשים בזנות, משלבת ענת גור פרק העוסק בתפיסת הנשים את הגבר צרכן המין הקנוי.

ממצאי מחקרה של גור מעלים כי הנשים בזנות תופסות את קניית שירותי המין "כסוג של רוע, אכזריות ורצון להשפיל, ולא כמענה למחסור או צורך במין".

כך מסבירה אחת הנשים שהתראיינו למחקר: "...הם כאילו במירכאות נקראים הנורמטיביים, כאילו תראי בעלי עסקים עם עניבות, כאילו, לא תראי אנשים, לא באים לזונות אנשים פשוטי העם, שתדעי לך... שאת מופתעת, כל אלה עם העניבות מאזור הבורסה. כאילו כל הסוטים. כל אנשי השמנת אנשים עם רמה הם רוב הלקוחות של הזונות. הם מחפשים לממש פנטזיות, להשפיל אותנו לא יודעת...". מעבר למגוון הרקעים של הלקוחות, מעניין אם כן להשוות בין התפישה הסטריאוטיפית לפיה הזנות מתקיימת כנורמה חברתית כדי לתת מענה לצרכים לגיטימיים של גברים ובין תיאור המצב דרך עיניהן של נשים בזנות שבעקבות היכרותן עם המציאות מבהירות כי צריכת שירותי המין נועדה להשגת שליטה ועליונות ולא להגשת סיפוק מיני.

תופעה נוספת שיכולה להעיד על הטווח הרחב של המשתתפים לקטגוריית צרכני המין, היא צריכת שירותי מין בארצות אחרות. **גיא ברורק**, שחקר את דפוסי ההתנהגות של גברים ישראליים כלקוחות מין

בתאילנד, מצטט אחד ממרואייני שאומר: "אתה מכיר את הקטע שאתה מרגיש בחו"ל, "מותר לי הכל". זה ההרגשה שלי, בחיים לא יעזור כלום. (בארץ) חברים שלי היו משגעים אותי בוא, בוא, אנחנו משלמים, לא הייתי הולך (לזונה). כאן זאת הרגשה אחרת". מציאות זו, שכאן נעשתה התייחסות לפן אחד בלבד שלה, היא שמביאה את ברורק לחתום את פרק הדיון בעבודתו במילים אלה: "בעבודה זו תובנות רבות, אך יותר מכל היא חושפת ומבליטה את קיומם של לקוחות אנונימיים רבים מספור, אשר מתדלקים את כוחות השוק, והופכים את תיירות המין לתעשייה רווחית, המנציחה ניצול שיטתי ונהנית מחסינות מלאה. הגיע הזמן להעביר את הדגש מהפרוצות אל הסוחרים, הסרסורים וכמובן הלקוחות המרכיבים את שרשרת הניצול בתעשייה...".

קריאה חיונית זו להעברת הדגש שבבחינת הסיבות לזנות וההתמודדות עמה כתופעה חברתית, מהנשים שנקלעו למעגל זה אל עבר הסוחרים והלקוחות,

היא זו המחייבת אותנו כחברה לדון גם בדמותו הקולקטיבית של צרכן המין והיא המחייבת אותנו להכיר באחריות המשותפת של כולנו לצרכנות זאת. חברה בה גוף האשה משמש כמקדם מכירות פרסומי לגיטימי, חברה בה קיימת לגיטימציה למסיבות חשק כאמצעי "לשחרור לחצים" בהם נתון הדור הצעיר, וחברה במסגרתה מתקיים מספר עצום של מפגשים בהם נקנים שירותי מין מדי יום ביומו, חייבת לקיים שיח ציבורי שיבחן את סוגיית אחריותם של לקוחות המין לניצול נשים בזנות ואת אחריותם של כל אחד מאזרחיה לניצול שמאפשר מעגל הזנות, ולו באופן משני, פאסיבי או לא מודע. עד שתנאים אלה לא יתקיימו, ימשיכו התפישות המוטעות לפיהן צרכן המין הוא תמיד "האחר", "המסכן", "זה שלא שולט ביצר שלו" או "זה שמשלם להן כסף טוב" להוות תרוץ לא רק עבור צרכני המין עצמם, אלא עבור כל אחת ואחד מאיתנו ששותפים למעגל עצום זה של ניצול, השפלה ופגיעה.

גור ענת, מופקרות, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תל-אביב, 2008 - שם, עמ' 59.
ברורק גיא, גברים ישראליים תיירי מין בתאילנד, עבודת מוסמך MA, אוניברסיטת חיפה, 2007, עמ' 27 - שם, עמ' 104.

מרבית הנשים אינן מדברות מיוזמתן עם דמויות ממסדיות או טיפוליות על נושא עיסוקן ומסתירות את היותן לכודות במעגל הזנות, מתוך רגשות בושה ואשמה הנלוות לקלון החברתי הנורא שנושאת עמה הזנות.

להלן יובאו מספר מרכיבים במאפייני הגדרת הזהות העצמית של נשים בזנות, המוצעים ככלי בוחן במסגרת נסיון לבירור סוגיית טיב

זיהוי אמרות טיפול או נסימה כמקצו הזנות

מאת: ריטה חייקין, פאתן עואד עביד, באטריז רוזן-כץ

לצורך הענקת טיפול וסיוע מקצועיים הולמים, מוצאות עצמן נשות מקצוע פעמים רבות כשהן מתלבטות בסוגיית זיהוי נשים הלכודות במעגל הזנות.

בדידות, ניכור

עצבות, דיכאון, ריחוק מאנשים אחרים וממעש, אפסית כוחות; הסתגרות ומופנות אמיתיות או מזויפות ממוניעים אגוצנטריים; שכנוע עצמי עמוק בכך שאיש אינו מבין ולא יוכל להבין אותה ואת מצבה.

תלות, ציות או חוסר הגנה

אי יכולת או אי-רצון לקבלת החלטות באופן עצמאי; שאיפה מתמדת לרצות אחרים, כולל גורמים מטפלים; האשה ניתנת להשפעה על נקלה ומרבה לשנות דעתה בהתאם לעמדות הצד השני; אי-יכולת לעמוד על שלה ולהבהיר את נקודת מבטה ורצונותיה; תלונות חוזרות ונשנות בדבר חוסר יכולת ואפשרות; סירוב לקבלת עזרה ועצות על-אף הבעת רצון בהסתמכות על דמות מחליטה.

נטילת תרופות פסיכיאטריות ללא מרשם רופא, שימוש בסמים ובאלכוהול

חלק ניכר מהנשים הלכודות במעגל הזנות משתמשות בחומרים המסייעים להן לנתק בין הגוף והנפש. עלותם של סמי רחוב גבוהה מאד, והזנות היא אחת הדרכים של נשים לרכוש אותן. מכאן היווצרותן של מעגל ברור – הסמים והאלכוהול הם אמצעי להשכחת מכאובי הזנות והזנות היא הכלי המיומני היחיד המאפשר להשיג משכחים אלה.

היעדרות קבועה מהבית בשעות הלילה

רצון להשאר לבד באופן קבוע; חרדות וסימפטומים נלווים – רעד, חלחלה, דפיקות לב מואצות, נדודי-שינה, סיוטים, אי-יכולת לשבת בסבלנות או להתרכז. לעיתים מתקיימת אף משיכה למצבי סיכון קיצוניים.

האשמה עצמית, רגשות אשם, בושה

קושי ביצירת קשר עין ובניסוח מחשבותי-מילולי; קשיים בתיאור פרטי אירועים או תחושות אישיות; סירוב לעריכת בדיקות רפואיות; סירוב לקבלת טיפול אישי או השתתפות בתראפיה קבוצתית.

כעס ותוקפנות כלפי עצמה וכלפי אחרים

עוינות ותוקפנות כלפי גורמים המנסים לסייע וכלפי אנשים אחרים (כמו שכנים ובני-משפחה); חבלה גופנית עצמית מתוך נסיון לפגיעה בתהליך השיקום; היפראקטיביות; אי-מוכנות להשתתפות בתוכנית שיקום וטיפול כלשהו; שיפוט והאשמת אחרים; חוסר הסכמה וכפיות תודה. תיתכן נקיטת אלימות כלפי הסביבה, כוללי לקוחות ואנשי מקצוע כאחד; הקשר עם הסביבה יתאפיין ביחסי ניצול, בין שהאשה עצמה מנוצלת באופן פעיל ובין מקרים בהם היא מנצלת אחרים; ריבוי הצגת תלונות כלפי הפרטים והחברה הסובבת; לעיתים מעורבת בפעילויות עברייניות.

בעיות זיכרון

הדחקה, הכחשה ואי-יכולת להיזכר בפרטים או בתמונה המלאה של העבר; עיוות בהערכה של אירועים קודמים; הפגנת אי-רצון ואי יכולת להשיב על שאלות אישיות הנוגעות בהווה או בעבר.

מצבה של אשה שאתן כמטפלות חוששות שהיא לכודה במעגל הזנות יודגש ויובהר כי אין בקיומם של אחד או כמה ממאפיינים אלה כדי להעיד כי האשה נמצאת באופן וודאי במעגל הזנות, אך ריבויים של הסימפטומים הללו מצביע על אפשרות כזאת.

המאפיינים הוגדרו על ידינו כמשותפים לנשים בזנות מתוך נסיונו המקצועי והטיפולי המצטבר ומתוך שיחות עם נשים בזנות לגבי תפישתן העצמית ומאפייני הזרות המגדירים אותן. ברשימה מטה יוצגו מספר מאפיינים של נשים שאנו ממליצות לבחון כאשר אתן מנסות לסייע לאשה שאתן חוששות שהיא לכודה במעגל הזנות.

חוסר ביטחון עצמי; הערכה עצמית נמוכה

פסיביות, קשיים בקבלת החלטות, או קושי בביצוען של החלטות שכבר נתקבלו בעבר; קושי בבניית תוכניות לעתיד ובאמונה העצמית ביכולת ליישמן; רגישות יתרה; הרתעות מאנשים אחרים או הקנטות חיצוניות; דימוי עצמי פגיע המתבטא במופנמות או בהחצנת התנגדות.

אי-אמון באנשים אחרים

חשדנות כלפי כל מי שמנסה לסייע וכלפי העזרה המוצעת; אי רצון לחשוף מידע; הסתרות ומתן עדויות שקריות; קושי ביצירת קשר עם הגורמים המסייעים, עם השכנים, עם המשתתפים האחרים בתוכנית, עם קרובי משפחה וכיו"ב.

פחד, תחושת סכנה וחוסר שקט

אי-רצון להמצאות בחברת בני-אדם וליציאה מן הבית, או הבעת

כני נוער מנוצלים מינית מסחרית - כניסה, כנות וטרנסג'נדרים כלנות

כאת: נטלי זוהר - ערים בלילה

ההגדרה של ניצול מיני מסחרי של קטינים שתובא להלן, מבוססת על הגדרה שנתקבלה בקונגרס העולמי בשטוקהולם. על פי הגדרה זו, קיימים שלושה סוגים עיקריים לניצול מיני מסחרי של קטינים (שאינם חייבים להתקיים כולם במקביל):

זנות קטינים - מעשה של שיתוף או שידול של ילדים לצורך מעורבות בפעילות מינית ללא מעורבות רגשית ותמורת כסף או כל אתנן אחר, עם האדם עצמו או אדם אחר. הפעולה לא מאורגנת תמיד ע"י צד שלישי, ובדרך כלל תתבצע חזרה עליה עם יותר מלקוח אחד.

סחר בקטינים - בין מדינות ובתוך מדינות לצורכי מין. פורנוגרפיה של קטינים - הפקה, הפצה ושימוש במוצרים פורנוגרפיים, אודיו-ויזואליים ואחרים שבהם נעשה שימוש בקטינים, בצילומים או בקול. להיבט זה ניתן להוסיף את השתתפותם של קטינים במופעי חשפנות וכד'. תופעה קרובה הנה שיתופם של קטינים בפרסומות מסחריות בתפקידים בעלי אופי כמו אירוטי או בעלי רמיזה מינית.

ההגדרה המקובלת למושג זנות, דהיינו, "מתן שירותי מין תמורת תשלום בצורת כסף, משקה, סמים או מוצרי צריכה אחרים או תמורת מיטה או מקום לינה", כמו גם מונחים שמשמעותם "עוסק בזנות" אינם מתאימים בהקשר של ילדים ובני נוער, כיוון שהם מתעלמים מהאופי הנצלני של יחסי מין בין מבוגרים לבני נוער ומחוסר השוויון הקיים בין הצדדים. השימוש במונח "זנות" רק מטשטש את העובדה שמדובר בקטינים מנוצלים.

חוקרים סבורים כי ילדים ונוער המגיעים מרקע של התעללות, נוקטים אחת משלוש אסטרטגיות הישרדות עיקריות: זנות, התמכרות ועבריינות. במילים אחרות: התמכרות ועבריינות הן החלופות הזמינות עבור בני נוער המעורבים בזנות; הזנות היא עבורם אמצעי הישרדות והעיסוק בזנות ראשיתו בניסיון שרידה.

התייחסות זו אל הזנות מבהירה את היותה בחירה המספקת לבני נוער פגועים תחושת שליטה וכוח שנחוצה להם לצורך המשך קיומם בחברה שהרבתה לפגוע בהם מראשית דרכם. ילדים בני 11 או 12, הגיל שבו הם מעורבים לראשונה בזנות, הם עדיין ילדים לכל דבר - חסרי בשלות גופנית, רגשית וקוגניטיבית. הם אינם מסוגלים להבין את המונח "זנות", וודאי שלא את מלוא משמעויותיה והשלכותיה ארוכות הטווח של הזנות.

העטיפה הוורודה, של נערים ונערות יפים, מטופחים, מתוחכמים ועצמאיים הנמצאים במעגלי הזנות מטעה מאוד. כאמור, המדובר בילדים שבאו

מרקע של הזנחה, דחיה והתעללות וחווים בידוד חברתי קשה, כשכל אלה מקשים עליהם עוד יותר להבין לאשורו את מצבם שלהם. אין להתייחס אליהם כאל בני נוער המועסקים בשוק העבודה הנורמטיבי וגם לא כאל בוגרים אשר עשו בחירה מושכלת ומודעת. בזנות נוער אין לראות אלא דבר אחד: אסטרטגיית הישרדות שנער או נערה נוקטים מחוסר ברירה.

נסיבות החיים הקשות של בני הנוער המעורבים בזנות וגילם הצעיר כל-כך, שוללים אפוא מכול וכול את התפיסה הרווחת, לפיה ילדה או ילד המעורבים בזנות החליטו לבחור בדרך זו. חוקרים, ארגונים, אמנות בין-לאומיות ואף החוקים במדינות רבות מצדדים בתובנה זו ופועלים על מנת למגר את התופעה באמצעות הענקת סיוע לבני נוער בקבוצות סיכון שונות, באופן שימנע מהם להצטרף למעגל הזנות, או לחלופין יסייע להם להחלץ ממנו.

**אנחנו ב"ערים בלילה"
מאמינים שהנערים
והנערות הללו הם
קורבנות של תעשיית
המין המודרנית. ברור לנו
כי ההתייחסות לאורח
חייהם כאל בחירה, הינה
מוטעית מיסודה ועושה
עוול נורא לצעירות
וצעירים אלה.**

עצם השימוש במונח "עיסוק בזנות" מטיל במידה רבה את האשמה על הילדים - הנחה מקדמית לפיה המדובר כביכול

"מבוגרים מנצלים" ו"עברייני מין" (בהתאמה). השינוי המוצע בשפה חושף היטב את טיבם האמיתי של מערכות יחסים הללו ואת מידת הפגיעה בקטינים המנוצלים לזנות.

ארגון Barnardos בבריטניה, הציע שימוש בשפה חלופית: במקום "קטינים העוסקים בזנות", "סרסורים" ו"לקוחות" מציע הארגון לזנות את שלושת הגורמים המעורבים "קטינים מנוצלים",

בהחלטה אקטיבית שקיבלו הנערה/ה להימצא בזנות מרצונה/ה החופשי. לכן, לשיטתנו יש לפסול לחלוטין את השימוש במונח זה ומן הראוי להשתמש במונחים חלופיים כגון "מנוצלים מינית מסחרית" או "מעורבים בזנות".

לבנקרון, הוציא המוסד לביטוח לאומי מכתב באוקטובר 2009, בו התייחס לסוגית ההסכמה החופשית בעיסוק בזנות, בציינו כי הוא מכיר בכך שנשים העוסקות בזנות אינן עושות זאת מבחירה חופשית. לעניין הבטחת הכנסה קובע אותו מכתב, כי אין להתייחס באופן גורף להכנסות מזנות כהכנסות מעבודה, וזאת בשל אופי העיסוק בזנות, במסגרתו הזנות מוסרות את מרבית הכנסותיהן לסרסורים או צורכות בכסף זה סמים. עם זאת, קובע המוסד לביטוח לאומי, כי קיימות נשים בזנות החיות ברמת חיים גבוהה במיוחד. לפיכך הוא מכריע כי כל מקרה עתידי ייקבע לגופו, ורק לאחר שיישקלו הנסיבות הספציפיות של אותו מקרה ייקבע אם יש לקחת את ההכנסה מזנות בחשבון.

סוגיות בלימות נגד זנות

"בסקרים שנערכו בקרב נשים בזנות, יותר מ-50% מהן דיווחו על אלימות שננקטה כלפיהן מצד הלקוחות בעת מתן השירות המיני... רבות מהנשים בזנות לא מתלוננות במשטרה. אף שהן מלכתחילה הקבוצה החשופה ביותר לאלימות, הן נתפשות באופן סטריאוטיפי בציבור ובמשטרה כשותפות לפשע שקרה להן" (שרי אהרוני, ארגון "אשה לאשה").

היבטים חוקיים חזות דעת בנושא זנות בישראל

סטודנטיות הסמינר הקליני לזכויות נשים, פקולטה למשפטים, המסלול האקדמי, המכללה למינהל בהנחיית ד"ר רותי לזר. טל'. 03-9635700, פקס. 03-9635715

מסגרת משפטית נורמטיבית

זנות בישראל הינה פעולה חוקית ואינה מהווה עבירה פלילית, ולכן נשים בזנות אינן מבצעות כל עבירה פלילית. מנגד, הפעולות הבאות אינן פעולות חוקיות ומהוות עבירות פליליות:

סרסרות למעשי זנות

עבירה שבצידה עונש מאסר של 5 שנים (ואם הסרסרות היא בבת זוג או בילדת הסרסור העונש הינו 7 שנים); שידול לעסוק בזנות- עבירה שבצידה עונש של 5 שנות מאסר. במקרים בהם השידול נעשה תוך שימוש בכוח, הפעלת אמצעי לחץ, או תוך הסכמה שהושגה במרמה, העונש בגין עבירה זו הינו 16 שנות מאסר; ניצול קטינים לזנות - עבירה שבגינה עונש מאסר בין 7 ל-20 שנה; החזקת מקום לשם זנות- 5 שנות מאסר על פי חוק.

זנות ועבודה

הזנות אינה מוכרת כעבודה, אולם לצורך דיני העבודה, נקבע כי זנות הינה עבודה וכי קיימים יחסי עובד-מעביד בין סרסור לזונה. לפיכך, זונה רשאית לתבוע את סרסורה בגין זכויות סוציאליות מתחום משפט העבודה כפי המגיע לכל עובד. לדוגמא, אשה העוסקת בזנות יכולה לתבוע שכר מינימום, הלנת שכר וזכויות סוציאליות אחרות כגון חופשה שנתית.

מדיניות ביטוח לאומי בנוגע להשלמת הכנסה: לביטוח הלאומי לא קיימת מדיניות אחידה וברורה באשר לנשים בזנות המקבלות הבטחת הכנסה. עד לא מכבר, פנה ביטוח לאומי לנשים רבות העוסקות בזנות בבקשה להשבת כספים שניתנו להן על ידי ביטוח לאומי לאורך השנים לאחר שנתגלה שלנשים אלו הכנסות מהעיסוק בזנות. בהמשך לפנייה של עו"ד נעמי

כנגד נשים בזנות מופעלת באופן תמידי אלימות קשה, הן מצד הסרסורים הן מצד הלקוחות; ללקטגוריה זו משתייכים ניסיונות רצח, חניקה, מכות, אלימות מילולית, השפלה, פציעה, שוד ועוד. כמו כן, ממחקרים עולה כי נשים העוסקות בזנות נאנסות לעתים קרובות, כשמרבית מעשי האונס מבצעים הלקוחות.

עם זאת, חשוב להדגיש כי בידי המשטרה אין פילוח נתונים על עבירות כלפי זונות בבת-בושת ובמשרדי הליווי, ועבירות אלו נכללות במניין הכללי של עבירות המין והאלימות המתרחשות במדינה.

זנות ואמהות

רבות מן הנשים העוסקות בזנות הן אימהות חד-הוריות, נשים

קשות יום המתמודדות עם הקושי העצום בגידול ילדיהן במקביל לעיסוקן, כמו גם עם הנחות חברתיות הרואות בהן אמהות סוג ב'. למרות המורכבות של סוגיה זו, בישראל אין חוק או סעיף חוק המהווים מסגרת נורמטיבית לסוגיה של אמהות בזנות. החוק העיקרי העוסק באחריות המדינה על קטינים הוא חוק הנוער (טיפול והשגחה), תשי"ך- 1960. בדו"ח הוועדה לבדיקת בעיות הזנות שהקים משרד המשפטים בשנות ה-80, ישנה התייחסות לסוגיה של אמהות לילדים העוסקות בזנות. באותו דו"ח הומלץ כי בסעיף 2 לחוק הנוער יקבע כי קטין שהוא ילדו של מי שעוסק בזנות ייחשב במפורש כ"קטין נזקק" לפי החוק, וכי תהיה חובה על מסירת הודעה

לפקיד סעד על כל קטין כזה, כאמור בסעיף 2א'. נוכח נוסחו של חוק הנוער כיום, המלצה זו לא התקבלה ולא נעשה שינוי בחוק. עם זאת, במידה וקטין מוכרז כ"קטין נזקק" לפי חוק הנוער (למשל כאשר הוא חשוף לאלימות, הזנחה וסמים), חל עליו סעיף 3 לחוק, המחייב את פקיד הסעד לפנות לבית המשפט (במקרה בו הבוגר האחראי מסרב לסייע לו), ולדרוש כל מסגרת וכל מהלך שיביאו לשיקומו של הקטין (לימודים, שיקום נפשי, הוצאת הקטין ממשמורת האחראי).

זנות בקהילה הטרנסג'נדרית

צעירים וצעירות מהקהילה הטרנסג'נדרית סובלים מקשיים רבים בניסיונותיהם להשיג השכלה ולמצוא תעסוקה, בעיקר בשל ההדרה והקיפוח מהם סובלים, בחברה שמתקשה לקבל את האחר ואת השונה, ושלרוב אינה סובלנית לשינויים. בניסיונותיהם להשיג עזרה, תמיכה או ידע ממסודות רשמיים, דוגמת שירותי הבריאות והרווחה, נתקלים צעירים אלו בקשיים רבים, שכן מרבית השירותים המוצעים לציבור מותאמים בעיקר למתן שירות לאוכלוסייה הסיסג'נדרית (אנשים שאינם טרנסג'נדרים).

זנות כקהילות אה"כ

מאת: רעות גיא

על אף שמעולם לא נעשה מחקר או מיפוי ארצי רשמי של הזנות בקהילות להט"ב, מנתוני ארגונים הפוגשים אוכלוסיות בזנות עולה, כי אחוז לא מבוטל מהמעורבים במעגל הזנות הינם נערים - גברים בעלי זהות הומוסקסואלית מגובשת יותר או פחות, ונערות - נשים טרנסג'נדריות בשלבים שונים של גיבוש המגדר. צעירות וצעירים מקהילות להט"ב בתחילת דרכם, בעיקר אלו הסובלים מנידוי ובידוד משפחתי וחברתי, מחפשים מקורות מידע וידע שיעזרו להם בתהליכי ברור הזהות המינית וזהות המגדר האישית ולעיתים גם בשינוי המגדר עצמו.

אחד הקשיים הבולטים העומדים בפני צעירים וצעירות השואפים לשינוי מגדרם, הינו הניסיון להשגת הטיפול ההורמונאלי הדרוש בתהליך שינוי המין. על פי הנוהל לשינוי מין הקיים כיום בישראל בהוראת משרד הבריאות, אין לאפשר טיפול הורמונאלי שכזה למי שטרם מלאו 18 שנה ללא הסכמת הוריו. בהעדר קשר משפחתי תומך, מסכנים צעירים וצעירות טרנסג'נדרים את בריאותם הן בנטלם ההורמונים ללא ליווי ומעקב רפואי מתאים ובתנאים ירודים שאינם הולמים את אמות המידה המקצועיות המקובלות, והן ברכשם ההורמונים הנמכרים להם ללא פיקוח רפואי, במחירים מופקעים וללא בדיקות איזון ההורמונאלי תקופתיות. טיפולים קוסמטיים נלווים לשינוי המגדר כרוכים אף הם בעלויות גבוהות שצעירים אלה מתקשים לעמוד בהן. אלו מהצעירות והצעירים הרוצים לבצע בגופם ניתוחים לשינוי המין, צריכים המתין עד לגיל 21 ורק לאחר בחינת וועדה מיוחדת ועמידה בדרישה להתנסות במשך שנתיים במגדר ההופכי, מקבלים את אישורה לביצוע ניתוח שכזה בגופם. צעירים וצעירות טרנסג'נדרים חווים את הוועדה כמקשה ומשפילה וככזו שאינה באה בהלימה עם הצורך לשינוי מין ועצירת ההתפתחות הביולוגית של הגוף בגיל צעיר בהרבה מהגיל אותו הוועדה מסמנת באופן שרירותי. נסיבות אלה מובילות לכך כי צעירות וצעירים טרנסג'נדרים מחפשים אחר מקורות מימון מהירים לצורך הגשמת רצונם בשינוי מגדרי ונקלעים לזנות כחלק הניסיון

להשגת המימון הדרוש לתהליכים הקוסמטיים והרפואיים, כמו גם לצורך קיום הישרדותי-וימוימי.

במקרים רבים, השאיפה לשינוי המין והתסכול מהקשיים הכרוכים בכך, מהווים יחדיו מצוקה כה חמורה, עד כי הזנות, על כל הקשיים והסכנות הכרוכות בה, נראית כמוצא לגיטימי וכפתרון זמין בדרך להגשמת השינוי. בנוסף, ברור מאלו כי מעבר לקשיים הייחודיים של אותם צעירות וצעירים מתוקף היותם טרנסג'נדרים, הם נחשפים גם לסכנות "הרגילות" של מעגל הזנות: חשיפה למחלות, לאלימות קשה, נטייה מוגברת לשימוש בסמים ובאלכוהול ועוד.

זנות בקהילה ההומוסקסואלית

אצל נערים הנמצאים בשלבים הראשונים של גיבוש הזהות המינית, במיוחד כאלה שמקורות המידע ו/או התמיכה המשפחתית והחברתית אינם בהישג ידם, ניתן לראות פעמים רבות תופעות של בלבול בזהות המינית, המלווה בתחושות של אשמה וחרדה. בליל רגשי זה מוביל לעתים להתנהגות מסכנת, שמקורה בניסיון להשגת מידע ו/או תמיכה מכל גורם זמין ומזמין. אחד המקורות הראשיים למידע מהווה כיום רשת האינטרנט, אלא שלצד אפשרויות הלמידה הטמונות בה, מהווה הרשת גם מקור לסכנות רבות. נערים עלולים להיתקל באתרי הכרויות ואתרי מין דרכם הם עשויים לפגוש גברים מבוגרים ומנוסים מהם, דבר אשר יכול להוביל להתנסות בחוויות מיניות בלתי מוגנות, מבחינה פיזית ונפשית כאחד. בנוסף מוכרת מציאות של נפילתם של

נערות ונערים קורבן לסרסורים המשתמשים ברשת על-מנת למצוא לעצמם קרבנות חדשים שירוויחו עבורם כסף.

כחלק מהדחף העז שחווים נערים להתנסות במין ההומוסקסואלי בגיל הנעורים, וכחלק ממכלול מציאות מורכב הכולל לרוב גם דימוי עצמי פגוע ו/או תפיסה מעוותת של זוגיות ההומוסקסואלית מיטיבה, התנסויות ראשוניות אלה עלולות לגרום לנערים להיקלע למעגל הזנות ו/או לתעשיית הפורנו כבר בגיל צעיר.

נערים ונערות טרנסג'נדריות על פי רוב לא תופסים את עצמם כמי שנמצאים בזנות.

נערים רבים מעידים כי קשרים אלו היוו עבורם "כרטיס כניסה" לעולם ההומוסקסואלי ופתחו עבורם את הדלת ביתר קלות.

נערות טרנסג'נדריות מעידות כי עולם הזנות אפשר להן להתנסות ביחסי מין עם גברים, דבר שלתפסתן לא היה מתאפשר באופן אחר.

כאמור, אשכול בולט של קשיים מהוות ההשלכות הרגשיות אותן חווים נערים ונערות החשים בלבול ביחס לזהותם המינית ו/או המגדרית, במקרים רבים ניתן למצוא אצל צעירים וצעירות מקהילות להט"ב תחושות של חוסר בטחון עצמי (שלעתים מוסווה בעזרת הפגנת בטחון עצמי מופרז ולא מותאם), דימוי פגוע של העצמי, ניסיונות לאימוץ זהות זרה/חדשה והשחתת

צעירות וצעירים בסרסוריהם המשתמשים באיזמים שונים, כולל סחיטה ואיזמים באשר לחשיפה של זהות המינית ו/או המגדרית בפני אחרים.

על פי רוב, נערות לסביות יחפשו בשלבים הראשונים קשר רגשי יותר מאשר קשר מיני, והיות ומזליל אחוז הנשים שהן צרכניות מין בתשלום נמוך בהרבה מאשר אחוז הגברים הצורכים מין בתשלום התופעה מוגבלת בהיקפה. כן ידוע, כי נערות ונשים לסביות שנקלעו למעגל הזנות הצרכני-גברי, המשיכו לנהל במקביל מערכות יחסים אינטימיות עם נשים. אצל נערים טרנסג'נדרים התהליך לשינוי המין יהיה לרוב קל וזול יותר ביחס לתהליך אותו עוברות הנערות הטרנסג'נדריות ובשל סיבה זו ואחרות נרשמו פחות עדויות לגבי השתתפותם במעגל הזנות של נערים - גברים טרנסג'נדרים.

פרופיל צרכני המין בתשלום

פרופיל צרכני המין בתשלום בזנות מעולם לא מופה באופן מסודר, אולם מעדויות של המעורבים בזנות, רוב צרכני המין בתשלום הינם גברים וכך גם במעגל הזנות הלהט"בי. חלק מצרכני המין בתשלום של נערים-גברים ושל נערות-נשים טרנסיות הינם גברים הומוסקסואלים וחלקם גברים הטרוסקסואלים. נשים לעיתים מתלוות לגברים בצפייה משותפת של סרטי פורנו, במועדוני חשפנות, אך לרוב זנות להט"ב נעשית בסתר בשל חריגותה הכפולה. חוסר הגינוי של הזנות בקהילות להט"ב המתחלף תדירות בלגיטימיות בה מתקבלת הזנות, הופכת את הזנות הזו לזמינה וגלויה לעין. יתרה מזאת, במסווה של הכוונה ועזרה בגיבוש הזהות המינית או המגדרית, נוצרים לעיתים מצבי תלות מכוונים של

כל זכר לזהות הקודמת, תחושות של חרדה, הסתרה, הכחשה, חוסר אמון, חריגות, חוסר לגיטימציה, בלבול וחוסר אונים. חוויה משותפת נוספת לרבים מצעירים אלו הינה החשיפה המתמדת לתפיסות סטריאוטיפיות אודות גבריות ונשיות והנסינו להתמודד עם אותן תפיסות אם בדרך של אימוץ שלהן על-אף חוסר ההתאמה לזהות העצמית ואם בדרך של התנגדות והתרסה כנגדן.

לעומת כל אלה, במקרים רבים ניתן לזהות בקרב צעירים וצעירות אלו, למרות הקשיים הרבים אותם הם חווים, גם תחושות של הקלה בעקבות הצלחתם לנסח לעצמם זהות ייחודית ובשל עצם המאמץ שבחתימה להגשמתה.

תהליך ההבנה והבחירה בדרך המתאימה לכל פרט הינו תהליך מורכב הדורש זמן, יכולת תכנון וגיבוש תפיסת מציאות ריאלית, סבלנות ומסוגלות לעמידה בתסכולים. תהליך זה, כמובן אינו ליניארי וברור, אלא משתנה מאדם לאדם ודורש תעצומות נפש רבות, כמו גם תמיכה אישית ומערכתית מהחברה הסובבת.

שני סוגי זנות נוספים הקיימים בקהילת להט"ב אך בשכיחות נמוכה יותר, הם זנות בקרב הקהילה הלסבית וזנות בקרב נערים טרנסג'נדרים (FTM).

שירותים ייחודיים אזכור וסיוע - "אופק נשי"

רח' הגיבורים 88, חיפה. טל' 04-8524238, פקס: 04-8537790,
BiatrisRo@haifa.muni.il

פרויקט "אופק נשי" הוקם בשנת 2008, במטרה לסייע לנשים ולצעירות הלכודות במעגל הזנות. אוכלוסיית הנשים בזנות הינה אוכלוסייה "שקופה", הנדחקת לקרן זווית וזקוקה לסייע מידי. ממחקרים ומניסיון בשטח עולה, כי לרוב מדובר בנשים אשר גדלו בסביבה מתעללת ואלימה, וכי רובן חוו התעללות פיזית ומינית בתוך התא המשפחתי החלק מגיל צעיר. כתוצאה מהחוויות הטראומטיות, נשים אלו מאמצות אורח חיים מסתכן, המוביל לחוויות של אלימות, השפלה ועוני, כמנגנון פסיכולוגי שמשחזר את הפגיעה בתקווה לחוות תיקון.

אופק נשי מנסה לענות על הצרכים הספציפיים של אוכלוסיית הנשים שעבורן אלימות נפשית וגופנית הינה אירוע רגיל. התוכנית משלבת בין שני מודלים טיפוליים, משלימים אך נפרדים: טיפול ושיקום ומזעור נזקים.

במסגרת התכנית נבנה ומוצע רצף של שירותים, שנועד לספק את צורכיהן המורכבים והקשים של נשים העוסקות בזנות, אשר עלולות לסבול, בין היתר, מהתמכרויות, הפרעת לחץ פוסט טראומטית (PTSD) ובעיות משפחתיות, בריאותיות ומשפטיות הנובעות מחשיפה מתמשכת לטראומות קשות. במסגרת הפרויקט מוצעות תכניות טיפוליות, תוכניות טיפול שונות ולעיתים הפניה לסוכנויות טיפול ושיקום אחרות בקהילה.

ייחודו של הפרויקט: התכנית מיועדת לסייע לנשים העוסקות בזנות. גישתנו הייחודית מתבטאת בצוות רב מקצועי, המשלב בתוכו מנטוריות - נשים אשר בעברן נקלעו למעגל הזנות והסמים, השתקמו, וכיום מהוות גשר בין נשים הלכודות במעגל זנות לבין הגורמים המטפלים. הגישה הבלתי אמצעית וחסרת השיפוטיות מאפשרות יצירת קשר ואמון גם עם הנשים הפגיעות ביותר.

גישתנו משלבת שותפות, מזעור נזקים, יישוג (outreach):

שותפות על מנת להעניק סיוע מרבי לנשים העוסקות בזנות ולהקל בהתמודדות עם הרשויות, יצרנו קשר עם משרדי הממשלה השונים (משרדי הרווחה, הבריאות, המשפטים, החינוך, הקליטה, השיכון, משטרת ישראל, שירות התעסוקה והמוסד לביטוח לאומי) ופיתחנו מודל התערבות הכולל שיתופי פעולה בין גורמי הטיפול, האכיפה, החקיקה והחינוך.

מזעור נזקים היציאה ממעגל הזנות, הינה לעיתים רבות מורכבת ומסובכת ועבור חלק מן הנשים הינה כמעט בלתי אפשרית, מעוררת תחושות כמו "אין אור בקצה המנהרה", ובמקרים רבים אף כוללת איומים וסכנת חיים מצד הסרסורים.

התוכנית להפחתת נזקים מתבססת על עידוד כל צעד שעושה האשה העוסקת בזנות, קטן כגדול, לעבר הרפיון, ללא קשר לשאלה אם יצאה ממעגל הזנות או לא. רוב הנשים העוסקות בזנות רוצות לצמצם את הנזקים אליהן הן נחשפות (כגון מחלות או פגיעות פיזיות ונפשיות) ותכנית הפחתת הנזקים של "אופק נשי" מאפשרת לאשה לקבל מגוון של שירותים זמינים שנועדו לעודד ולחזק כל צעד שלה לעבר חיים בטוחים יותר.

נשים ונערות הלכודות בעיסוק בזנות חסרות בדרך-כלל אמונה ביכולתן לעזוב את הזנות, ו/או חסרות תובנה לגבי האפשרות לצאת ממעגל זה. פעמים רבות הן מנועות מלעשות כך בעיקר בגלל הסרסורים הזקוקים להן כמשאב כלכלי. יחד עם זאת, חשוב לסייע להן על מנת לצמצם את המצבים הקשים והמשפילים אליהם הן נקלעות ולתת תמיכה נפשית ולסייע במניעת נזקי בריאות כגון הדבקות במחלות המועברות ביחסי מין, עקב הזרקה סמים וכדומה.

יישוג (outreach) אנו דוגלות בגישה של מפגש בלתי אמצעי. כחלק מתפיסה זו מפעיל משרד הבריאות מרפאה ניידת המגיעה לכל הזירות בהן נשים עוסקות בזנות. בניידת צוות רב מקצועי הכולל רופא, אחות, עו"ס ומנטורית. המרפאה מספקת שירותי בריאות ובנוסף נוצר במהלך הסיועים מפגש המאפשר מתן יחס אישי, תמיכה, אוזן קשבת, ייעוץ, כמו גם קפה חם ואמצעי מניעה.

דרכנו

טיפול אנו מאמינות בבניית תכנית טיפולית אישית-ייחודית בשיתוף המטופלת ובהסכמתה. במרכז מתנהלים טיפולים אישיים וקבוצתיים, הכוללים טיפול בטראומה מתמשכת כתוצאה מהתעללות, אונס, אלימות, התמכרות וזנות. הטיפול כולל גם התערבות בשעת משבר, שיקום תעסוקתי, כישורי חיים ומערכות יחסים.

מניעה והעלאת מודעות צוות "אופק נש" מקיים הרצאות ומערך הסברה לגורמים מטפלים בקהילה, סטודנטים, נותני שירותים, שוטרים וחילים. מטרת ההסברה הנה העלאת המודעות הפרטית והציבורית לבעיית הזנות, השלכותיה ודרכים לסיוע לקורבנותיה.

צוות הפרייקט שלנו הנו צוות רב מקצועי הכולל מנהלת פרויקט,

מנהלת דירת חירום, מדריכות / מנטוריות, עובדות סוציאליות, מנהלת אדמיניסטרטיבית, וכן אנשי מקצוע מתחומים שונים המעבירים קורסים וסדנאות.

הצוות מפעיל את התכניות הבאות:

מרכז יום - בהנהלת עו"ס הנריאטה בקרן - מרכז היום מפעיל מסגרות טיפול אישי וקבוצתי וכן סדנאות וקורסים הקשורים לתכנים של צמיחה אישית, החלמה, התמכרות, יצירתיות, מיניות, פגיעה, זנות, ומערכות יחסים. בנוסף, מתנהלת במרכז תכנית שיקום תעסוקתי: קבוצה שמטרתה הקניית כלים להשתלבות בשוק העבודה, כמו גם מפגשים פרטניים בתחום השיקום התעסוקתי, בהנחיית נשות צוות בעלות הכשרה בתחום. מרכז היום פועל חמישה ימים בשבוע, בין השעות 8.30 ל-15.00.

דירת חירום - בהנהלת עו"ס עופרה שילה - הדירה מספקת מגורים, כלכלה, התערבות בשעת משבר, הכוונה לגמילה ומסגרת טיפולית קבוצתית. ניתן להגיע לדירה בכל שעות היום והלילה ללא תיאום מראש ובכל מצב, כולל מצבים של שימוש פעיל בחומרים. דירת החירום מספקת מרחב בטוח מחיי הרחוב והזנות.

הוסטל - בהנהלת עו"ס מיכל כהן - ההוסטל הינו מסגרת טיפולית הפועלת 24 שעות, ונועד לנשים הזקוקות לטיפול אינטנסיבי בשלבי היציאה מהזנות. ההוסטל משמש כבית לנשים, ולעיתים מהווה חוויה מתקנת עבורן. הנשים לומדות מיומנויות של ניהול משק בית, ניהול תקציב, יישוב סכסוכים, וכד'. התפיסה הטיפולית המובילה את התהליך הינה למידה התנסותית של מערכות יחסים שוויוניות ומכבדות.

פרויקט מאבק בזנות ובסחר בנשים

אשה לאשה - מרכז פמיניסטי, חיפה

רח' ארלוזורוב 118, חיפה, טל' 04-8640598, פקס: 04-8641072,
rita@isha.org.il

"אשה לאשה" היא קהילת נשים הפועלת מתוך רצון לקיים הבנה ושותפות בין נשים בישראל, ללא הבדל דת, לאום, עדה, העדפה מינית ומעמד כלכלי. אנו פועלות למען מיגור האפליה, האלימות והדיכוי נגד נשים על כל צורותיהם; הגנה על זכותנו להחליט בכל הנוגע לגופנו; יצירת תנאים להבנה, שיתוף ורב-שיח בין נשים הבאות מתרבויות שונות ומרקעים שונים; שינוי חברתי על ידי העלאת מודעות לשוויון בין המינים; פעולה נגד כל ביטוי סקסיסטי בחברה והפצת רעיון שוויון הזכויות וההזדמנויות של כל הנשים.

האוכלוסייה אותה משרת הארגון

בארגון "אשה לאשה" פעילות נשים פמיניסטיות מכל רובדי החברה והפרויקטים שהוא מפעיל מיועדים לקבוצות ואוכלוסיות נשים מגוונות ומשתנות. הארגון שואף לצרף לשורותיו מתנדבות שויבילו את הפעילות החברתית הענפה המתקיימת במסגרתו.

פרויקטים

גישתנו ועקרונותנו באים לידי ביטוי בארבעה מהפרויקטים הבולטים אותם בחרנו להוביל בשנים האחרונות: פרויקט מאבק בזנות ובסחר בנשים, פרויקט נשים שלום וביטחון, פרויקט נשים וטכנולוגיות רפואיות ופרויקט כלכלי לנשים.

מטרות הפרויקט "מאבק בזנות ובסחר בנשים"

השאיפה הארגונית היא לעודד את מדינת ישראל לקבל על עצמה אחריות למאבק בתופעות ניצול נשים בזנות, סיוע בשמירת זכויותיהן של נשים אלה, העלאת רמת המודעות הציבורית לנושא, וסיוע לנשים עצמן באופנים שונים. במסגרת הפרויקט טופלו עד כה כ-1700 נשים.

יעדי הפרויקט

הענקת סיוע הומניטארי ומשפטי לנשים בזנות ונשים נסחרות, העלאת מודעות הציבור לנשים השונות של תופעת הזנות ועידוד המדינה לקבל על עצמה אחריות למאבק בתופעה.

הסיוע המוענק לנשים במסגרת הפרויקט

שחרור מסביבה עבריינית

סעד כלכלי להוצאות מינימאליות הכרחיות

עזרה רפואית ראשונית

תמיכה נפשית

יעוץ משפטי

קשר וליווי מהלכים מול קונסוליות מדינות המוצא במידת הצורך

ליווי למסודות כגון משטרה, משרד הפנים, ביטוח לאומי וכד'

עזרה בהשגת מסמכים ואישורים להסדרת מעמד ממוסדות ישראלים וזרים

סיוע בתרגום מסמכים

ליווי בתהליך חזרה בטוחה לארץ המוצא, במידה והאשה מעוניינת בכך

מרפאה ניוקט אמצעור ניקי הזנות

טלפון: 04-8619755 נייד: 050-6243816 פקס: 04-8619819

ליצור קשרים טיפוליים וחלק מהנשים שטופלו במרפאה הסכימו אף לפנות לקבלת עזרה בפרייקט "אופק נשי" ובעקבות כך מצבן השתפר רבות.

במהלך השנה האחרונה, החלה המרפאה הניידת להגיע לשיתוף פעולה עם מסגרות טיפוליות בקהילה לצורך איתור והנגישות השירותים לאוכלוסיות דומות לאוכלוסיה בה המרפאה הניידת מטפלת. במהלך הפעילויות המשותפות מועברות הרצאות לקידום הבריאות שמטרתן הקניית ידע בנושאי מחלות מין והעלאת מודעות להתנהגות מינית אחראית.

המרפאה הניידת למזעור נזקי הזנות הינה המרפאה המציעה שירותי outreach ונגישות ברמה הגבוהה ביותר המסופקת היום בארץ עבור נשים העוסקות בזנות.

מאחר ונשים, צעירות ונערות הלכודות במעגל הזנות אינן מגיעות, בדרך כלל, לשירותי הטיפול והסיוע, יש צורך לאתר אותן במקומות העיסוק בזנות על מנת לתת להן את המידע הנדרש אודות מרכזי החירום והטיפול.

צוות המרפאה פועל במטרה לפגוש את הנשים במקומות בהן הן פועלות ושוות, גם אם הדבר כרוך במתן טיפולים ולקיימת דגימות ברחובות, במכונים ובדירות דיסקרטיות.

המרפאה מופעלת ע"י לשכת הבריאות המחוזית חיפה, בהשתתפות מימונית של הרשות לקידום מעמד האשה במשרד ראש הממשלה.

צוות המרפאה הניידת כולל שתי עובדות סוציאליות שאחת מהן הינה מנהלת המרפאה, רופא גניקולוג, אחות, מנטורית ונהג, ולכל סיור מצטרפת גם עובדת סוציאלית מטעם פרייקט "אופק נשי".

הניידת יוצאת לסיורים ליליים שלוש פעמים בשבוע ומגיעה לזירות שונות ומגוונות.

השרות הרפואי שניתן במסגרת המרפאה הניידת כולל: ייעוץ לגבי מניעת מחלות מין, בדיקות לגילוי מחלות מין, טיפול במחלות מין, חיסון נגד מחלות מין, בדיקת הריון באמצעות בדיקות שתן, שירות לתכנון המשפחה, עזרה רפואית ראשונית ועזרה נפשית ראשונית. בנוסף לכך, צוות המרפאה מספק לפי הצורך סיוע בסיסי של אוכל, שתייה ואמצעי מניעה. יודגש, כי הפעילות אינה מסתכמת בטיפולים ובלקיימת דגימות. צוות הניידת מנהל שיחות בגובה העיניים עם הנשים ומעודד אותן לשפוך את ליבן. במקרים רבים זהו הזדמנות יחידה עבורן לאזן קשבת וקשר אנשי מכבד ותומך.

חלק מהנשים שטופלו במרפאה מכורות לסמים קלים, חלקן צורכות באופן קבוע חומרים פסיכואקטיביים ו/או אלכוהול.

מאז תחילת פעילותה, אנשי צוות המרפאה הניידת טיפלו במאות נשים, בין השאר בדירות ובמכוני עיסוי (אשר פועלים כבתי בושת לכל דבר). בנוסף, הניידת מבקרת בזירות פתוחות כגון חוף הים ומוקדים שונים בשכונת חיפה והקריות.

אנשי הצוות טיפלו במאות נשים שעובדות ברחוב, הסובלות ממצב פיזי רוד עם סימנים של הזנחה פיזית קשה. עם חלקן של הנשים הצליח הצוות

ערים באיזה

תוכנית טיפולית שיקומית למען בני נוער (13-21)
בזנות (מנוצלים מינית מסחרית)

המשך
למידת
התופעה
ובניית גוף
ידע מקצועי

העלאת
תודעה
ציבורית
לתופעה
ולנזקה

קשרים
בין אישיים

מרכז
להפחתת
נזק

קו סיוע
טלפוני ארצי

איתור

יעדים

- נתינת מענה אינסטרומנטאלי וצרכים בסיסיים כגון: מזון, מקלחת, רפואה, ומנוחה.
- איתור, חיזור ויישוג באזורי זנות, במקומות בהם הנוער נמצא ובאמצעות מענה טלפוני.
- קשר בינאישי, שיקום, סיוע ארוך טווח, והשמה תעסוקתית ולימודית.
- הגנה על זכויות, ייצוג וסיוע.
- העלאת מודעות ציבורית לתופעה ולנזקה.
- חבור הדדי וגשר בין הנוער לשירותי הרווחה והסיוע.
- המשך למידת התופעה ודרכי הסיוע.

הרעיון

התוכנית לטיפול ושיקום בבני נוער המנוצלים מינית-מסחרית, הנה חוליית המשך לניסיונות איתור ואבחון בני נוער אלה המתבצעים בפרויקט "ערים בלילה". שיטת הטיפול והשיקום המוצעת מבוססת ונשענת על הניסיון הרב הקיים במדינות שונות בעולם בטיפול וסיוע לקטינים המנוצלים מינית-מסחרית. בני נוער אלו זקוקים לתמיכה מסיבית במגוון תחומי חיים בכדי לקבל מענה לקשייהם. על כן, התוכנית מורכבת ממערך מענים משולב: איתור, חיזור ויישוג במקומות בהם הנוער נמצא; קו חם לסיוע טלפוני; מענה לצרכים בסיסיים (ארוחות, לינה זמנית, כביסות ועוד) ושיקום ארוך טווח הכולל טיפול נפשי, השמה תעסוקתית ולימודים. בשל מאפייני האוכלוסייה, יש צורך בנוכחות מסיבית במקומות בה נמצאים בנות ובני הנוער - מכאן ישנה הקפדה על זמינות מירבית, פתיחות וקבלה אנושית. בני הנוער משתלבים בפרויקט על בסיס תוכנית אישית מותאמת. מערך המענים המשולב מיועד ליצור רשת תמיכה רחבה ככול הניתן.

מטרה

מטרת הפרויקט הינה להוות מערך תמיכה וקבלה לבני נוער המנוצלים מינית-מסחרית, לסייע בשיפור רווחתם האישית, לשאוף לשיקומם תוך התאמת תוכנית טיפולית אישית ולהביאם לדרך חדשה בחייהם.

ראן פונים בנוטאן לנות וסחר בנוטיסיה?

שם הארגון	איש/ת הקשר	מספר הטלפון
פרויקט אופק נשי סיוע לנשים בזנות - חיפה והצפון דירת חירום, הוסטל שיקום לנשים בזנות, מרכז יום	ביאטריז רוזן כץ, עו"ס מנהלת הפרויקט	טל': 04-8524238 נייד: 057-7548869 Biatrisroz@haifa.muni.il ofeknashi@gmail.com
ארגון "אשה לאשה" - מרכז פמיניסטי, חיפה www.isha.org.il	ריטה חייקין מנהלת פרויקט מאבק בזנות ובסחר בנשים	טל': 04-8640598 נייד: 054-3008036 rita@isha.org.il
פרויקט סלעית סיוע לנשים בזנות בתל-אביב: דירת חירום, הוסטל שיקום לנשים בזנות, מרכז יום	נעמה ריבלין, עו"ס מנהלת הפרויקט	18002200690 - קו חרום טל': 03-6855458 dira.salit@gmail.com
מוקד סיוע לעובדים זרים www.hotline.org.il	אוסנת כהן ליפשיץ, עו"ס	טל': 054-4251631 03-5602530 osnat@hotline.org.il
מכון תודעה - למאבק בתופעת הזנות www.macom.org.il/todaa-home.as	עידית הראל שמש מנכ"לית מכון תודעה	נייד: 052-2382130 טלפקס: 03-6045128 iditharel@bezeqint.net
מקלטים "מעגן" ו"אטלס" - לקורבנות סחר בבני אדם מטעם המדינה www.maagan-shelter.org.il	ויקטוריה גולצמן מנהלת שירותים סוציאליים לקורבנות הסחר בבני אדם	טל': 03-6041004/8 נייד: 050-8689204 victoria.goltsman@gmail.com
מרפאה פתוחה לחסרי מעמד מטעם ארגון "רופאים למען זכויות אדם"	שחר שוהם - רכזת פניות אימאן אגבאריה - מנהלת המרפאה	טל': 03-6873027 פקס: 03-6873029
מרפאה למחלות מין בתל-אביב	עו"ס יעל גור מנהלת המרפאה	טל': 03-5373738, 03-6875157 yael.goor@lbr.health.gov.il
מרפאת למחלות מין בחיפה	דניאלה בקר מנהלת המרפאה	טל': 04-8619719 048619819 פקס: נייד: 054-4690704 daniella.becker@lbhaifa.health.gov.il
מרפאה ניידת לצמצום נזקי הזנות , משרד הבריאות	פאתנה עביד - עואד, עו"ס מנהלת	נייד: 050-6202151 fatena.obaid@lbhaifa.health.gov.il
ערים בלילה - עמותת עלם - תל אביב , תוכנית טיפולית שיקומית למען בני נוער מנוצלים מינית מסחרית (זנות קטינים)	אסף רג'ואן, מנהל	נייד: 054-9773773 erimbalayla@elem.org.il
ערים בלילה - עמותת עלם - חיפה , תוכנית טיפולית שיקומית למען בני נוער מנוצלים מינית מסחרית (זנות קטינים)	נטלי זהר, מנהלת	נייד: 054-6332226 erim.hai@elem.org.il
קו הסיוע הארצי של ערים בלילה - עמותת עלם		054-9773666
קצין חקירות ארצי משטרת ישראל - מטה ארצי	רפ"ק ליאור שלו	טל: 050-6277102 נייד: 02-5429112 khokrim@police.gov.il
בית דרור - מרכז חרום לנוער להט"ב (לסבי, הומוסקסואל, טרנסג'נדר וביסקסואל) www.bethdror.org		טל: 03-5164621, 03-5162071 רח' בוסתנאי 13, נווה צדק, ת"א bethdror@012.net.il